VAPAUSSODAN PERINTÖ

4/2017 79. numero

Julkaisija Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry.

ISSN 2242-7597

Toimitus ja taitto Nina Schleifer ja Jyrki Uutela
Sähköposti: vapaussota.helsinki@gmail.com
Postiosoite:
Puhelin:

Paino Kopio Niini Oy, Helsinki

Kansikuva Yksityiskohta Walter Runebergin suunnittelemasta Aleksanteri II:n patsaasta: Lex - Valok. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Aleksanteri_II_(patsas,_Helsinki)>

Aineisto Vapaussodan Perintö -lehden ilmestymisaikataulu 2018:

Nro	Aineistopäivä	Julkaisupäivä	Vastaava toimittaja
1	**5.2.2018**	**19.2.2018**	**Ilmari Ojala**
2	21.5.2018	4.6.2018	Nina Schleifer
3	3.9.2018	17.9.2018	Ilmari Ojala
4	19.11.2018	3.12.2018	Nina Schleifer

Seuraavaan lehteen tuleva aineisto pyydetään toimittamaan aineisto-päivään mennessä sähköpostiin ilmari.ojala@kolumbus.fi

Lehtiarkisto Yhdistyksen lehdet ovat nähtävillä myös internet-osoitteessa www.vapaussodanperintö.fi

SISÄLLYSLUETTELO

Palveluspaikalta: Laki ja itsenäistyminen 3
Järjestyslipuston satavuotisjuhlat 4
Näkökulmia suojeluskuntien historiaan ja perinnetyöhön 8
Vuoden 2017 valokuva-albumista poimittua 10
Muistamme
Paul Voss 13.1.1924 – 24.10.2017 12
Hilkka Ärölä 22.8.1923 – 12.6.2017 13
Sotaveteraaniliitto 60 vuotta 14
Vaikuttajia Suomen itsenäistymisen taustalla 16
Sanat ovat savua 20
Itsenäisyytemme aamunkoitteessa 22
Kuvalaatikko 24
Tammisunnuntain 100-vuotismuistojuhla 26
Hallituksen yhteystiedot ja varainhoitajan tiedotuksia 27
Tulevaa ohjelmaa 28

LAKI JA ITSENÄISTYMINEN

Kansikuvamme esittää tunnetuinta yksityiskohtaa Suomen suuriruhtinas Aleksanteri II:lle Senaatintorille pystytetyn patsaan jalustasta. Kyseessä on Lex eli karhuntaljaan pukeutunut Suomen neito kädessään laki ja takanaan Suomen leijona. Neito on kääntyneenä kohti entistä raastuvanoikeuden taloa.

Sortovuosien aikana muistomerkki nousi isänmaallisten suomalaisten kokoontumispaikaksi. Patsaan juurelle tuotiin kukkia ja seppeleitä suruvaatteissa ja kokoonnuttiin osoittamaan mieltä laillisuuden puolesta.

Suomesta oli kehittynyt lakiin perustuva yhteiskunta. Laki oli ainoa selkänoja yhteiskunnallisen toiminnan perustana, koska Suomella ei ollut omaa armeijaa. Juuri siksi punaisten liittyminen bolshevistiseen vallankumoukseen laittomin keinoin oli aikalaisille jotakin aivan ennenkuulumatonta.

Usko lain kunnioitukseen johti senaatin antamaan Suomen itsenäisyysjulistuksen ilman minkäänlaista sotilaallista voimaa. Kuten me kaikki tiedämme, julistus olisi ollut pelkkä paperi ellei voittoisa vapaussotamme olisi tehnyt tavoitteesta totta. Jalon päämäärän osoittajana julistus on juhlansa ansainnut. Siksi mekin kokoonnumme joulukuun 12. päivänä Ostrobotniaan juhlistamaan satavuotisjuhlaa.

Sitä ennen, Suomen virallisena itsenäisyyspäivänä, seuraamme Hietaniemen sankarihaudoilla klo 10.30 juhlallisuuksia, joihin tasavallan presidenttikin osallistuu, ja sytytämme sen jälkeen vapaussoturien hauta-alueella kynttilät jokaiselle 34 haudalle. Hietaniemestä suuntaamme Vanhaan Kirkkopuistoon, jossa osallistumme puolustusvoimien seppeleenlaskutilaisuuteen klo 12.30.

Tänä syksynä on alkanut vilkas juhlakausi, joka huipentuu ensi toukokuussa. Ensimmäinen tilaisuus oli Porvoossa Järjestyslipuston arvokas satavuotisjuhla. Parhaillaan juhlitaan ympäri Suomea suojeluskuntien perustamisen satavuotismuistoa. Meillä oli ilo olla puheenjohtaja Matti Soinin luotsaaman Vapaussotien ja Itsenäisyyden Perinneyhdistys Sastamala ry:n järjestämässä Sastamalan suojeluskuntien 100-vuotisjuhlassa. Mieltämme lämmitti vapaussoturien työn arvostus, joka näkyi ja kuului yleisesikuntaeversti Sampo Ahton juhlapuheessa ja muissa hienoissa esityksissä.

Tammikuussa on seuraava suuri tapahtuma: Seinäjoen Tammisunnuntain juhla, jonne on jo ilahduttavan moni yhdistyksemme jäsen ilmoittautunut. Toivomme, että juhla ylittää uutiskynnyksen myös muualla kuin Pohjanmaalla. Meillä on myös hyvä uutinen niille, jotka eivät enää ikänsä tai terveytensä takia jaksa osallistua juhliin: ainakin vapaussodan satavuotisjuhla 16.5.2018 Finlandia-talossa televisioidaan.

Syyskokouksessa valittiin yhdistyksen uuteen hallitukseen kolme uutta jäsentä: Eija Grotenfelt, Markku Murros ja Ari Åberg. Toivotamme heidät lämpimästi mukaan toteuttamaan satavuotisjuhlia ja muuta yhdistyksemme toimintaa. Haluamme tässä yhteydessä myös kiittää hallitusvastuusta väistyvää varapuheenjohtajaamme Juhani Virtasta sekä varajäseneksi siirtyvää Anton Eskolaa arvokkaasta työstä yhteisten päämääriemme hyväksi.

Jyrki Uutela ja Nina Schleifer

JÄRJESTYSLIPUSTON SATAVUOTISJUHLAT

Järjestyslipuston muistojuhlaa vietettiin 17.9.2017. Ikimuistoisen juhlan järjestivät yhteistyössä Porvoon reserviupseerikerho ja Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys edustajanaan Ilmari Ojala.

Aloitimme juhlapäivän kunnianosoituksilla Hietaniemessä Saksanniemen sankarivainajien haudalla, jolle sinivalkoisen kukkatervehdyksen laskivat Eija Grotenfelt ja Magda Schleifer – Valok. N.S.

Porvoon juhlallisuudet alkoivat kenttähartaudella ja seppeleenlaskulla Saksanniemen muistokivellä. Yhdistyksemme puheenjohtaja Jyrki Uutela toivotti läsnäolijat tervetulleiksi seuraavin sanoin:

Tänä vuonna on vietetty lukuisia Suomi 100 –juhlatilaisuuksia ja tämäkin on yksi niistä. On hyvä muistaa, että Suomi julistautui itsenäiseksi vuonna 1917 – ei itsenäistynyt. Sata vuotta sitten täällä Saksanniemessä ei ollut epäselvää, että maailman kansanvaltaisin hallinto oli vaarassa ja haave itsenäisyydestä oli karkaamassa yhä kauemmas.

Suomen hallitus yritti saada jotain kättä pidempää päätöstensä tueksi ja perusti 200 ratsumiehen Järjestyslipuston, jota koulutettiin kahden kuukauden ajan tällä paikalla. Venäläiset bolshevikit ja suomalaiset vallankumoukselliset pitivät kuitenkin saksanniemeläisiä hidasteena tiellä vallankumoukseen. Niinpä yli 400 venäläistä ja Helsingin punakaartilaista ajoi 17.11.1917 koulun henkilöstön pakomatkalle. Vaikka kahakassa myös murhattiin kaksi koulun henkilökunnan jäsentä, ei Suomen viranomaisilla ollut mitään mahdollisuutta asettaa ketään edesvastuuseen rikoksista. Vuonna 1917 itsenäisyyteen pyrkivässä Suomessa valta oli jossain aivan muualla kuin senaatin käsissä.

Meidän onneksemme saksanniemeläiset eivät lannistuneet, vaan toivottomalta näyttäneessä tilanteessa uskoivat tulevaisuuteen ja järjestäytyivät uudelleen Pohjanmaalla. Tämän ydinjoukon ympärille rakentui vapaussodassa 1918 Uudenmaan Rakuunarykmentti, joka muiden vapaussotureiden mukana ja usein ensimmäisenä rynnisti Etelä-Suomeen toteuttaen itsenäisyysjulistuksen päämäärän.

Toukokuussa 1918 Suomen tasavallan hallituksella oli todellakin paljon kättä pidempää, jolla se saattoi turvata ja hallita Suomea. Siksi olemme täällä kunnioittamassa suomalaisen ratsuväen ja saksanniemeläisten muistoa

Jyrki Uutela seuraa Terttu Ahon ja Juhani Pulkkisen suorittamaa seppeleenlaskua, taustalla kunniavartiossa olevat uljaat ratsukot – Valok. Tiia Schleifer

Kenttäpiispa Pekka Särkiö kenttähartaudessa Saksanniemen muistokivellä - Valok. Tiia Schleifer

Hartaushetkessä kenttäpiispa Pekka Särkiö totesi: *Itsenäisen Suomen ratsuväen synnyn taustalla oli erilaisia ratsumiesperinteitä, niin vanhasta väestä, poliisista kuin jääkäreiltäkin. Ratsuväki edusti liikkuvana joukkona nopeinta iskuvoimaa. Se velvoitti hyvään ja oikeaan.* Särkiö jatkoi: *Olemme saaneet Suomessa elää jo 72 rauhan vuotta. Tästä olemme kiitollisia. Samanaikaisesti tämän päivän ihmisen on vaikea samaistua edellisten sukupolvien kokemuksiin arjesta: kovaan työhön, sairauksiin ja lapsikuolleisuuteen sekä ruoan niukkuuteen. Sota toi vielä oman lisänsä: huolen läheisistä ja omasta selviämisestä, kodin menettämisestä ja maan joutumisesta vihollisten käsiin. Usko Jumalaan oli monelle tärkeä tuki.*

Porvoon Grandissa nautitun maittavan kahvitarjoilun jälkeen oli arvokkaan päiväjuhlan vuoro.

Ratsuväen perinnesoittokunta kapellimestarinaan Antti Hirvikallio - Valok. Jorma K. O. Ignatius

Ratsuväen perinnesoittokunta komeissa sotilaspuvuissaan kohotti juhlatunnelmaa mm. seuraavien musiikkikappaleiden avulla: *Marsalkan hopeatorvet*, Sibeliuksen *Isänmaalle* sekä *Suomalaisen ratsuväen marssi 30-vuotisessa sodassa*.

Muusta musiikista vastasi pianonsoitonopettaja Minna Ukkonen tyttäriensä Suvin ja Eevin kanssa, jotka soittivat viulua ja selloa sekä lauloivat suloisesti heleillä äänillään. Perheorkesterin esittämät kansanlaulut herkistivät yleisön mieliä puheiden lomassa.

Minna, Eevi ja Suvi Ukkonen - Valok. Jorma K. O. Ignatius

Tervehdyssanat lausui Porvoon Reserviupseerikerhon puheenjohtaja Erkki Naumanen, ja Porvoon kaupungin tervehdyksen toi apulaiskaupunginjohtaja Fredrick von Schoultz.

Puolustusministeri Jussi Niinistö - Valok. Jorma K. O. Ignatius

Juhlapuheessaan puolustusministeri Jussi Niinistö totesi: *”Tänä vuonna juhlistamme Suomen satavuotista taivalta itsenäisenä valtiona. Vaikka ensimmäinen maailmansota ja etenkin Venäjän vallankumoukset edesauttoivat itsenäisyyspyrkimyksissä, ei vapaus tullut vaivatta. Vapauden eteen oli tehtävä työtä ja vapauden eteen oli taisteltava. On totta, että Suomi juhlii itsenäisyyttään paljolti sotien kautta – arvokkaasti ja uhrauksia muistaen. Tämä johtuu siitä, että itsenäisyys saavutettiin sodan kautta ja se myös säilytettiin sotien kautta. Tuleva historiankirjoitus voikin nähdä vapaussotamme ja talvi- sekä jatkosodan muodostavan vapauskamppailumme kokonaisuuden. Saksanniemen kahakka sata vuotta sitten oli vapauskamppailumme alkusoittoa. Syyskuun alussa 1917 perustettu Saksanniemen Järjestyslipusto oli tarkoitettu nimensä mukaisesti järjestyksen ylläpitoon.”*

Kerrattuaan tapahtumia vuoden 1917 aikana ministeri Niinistö jatkoi: *”Saksanniemen perintö siirtyi suomalaiseen ratsuväkeen, kun ylipäällikön päiväkäskyllä helmikuun 28:na päivänä Järjestyslipustosta muodostettiin Uudenmaan rakuunarykmentti. Yli 600 miehen vahvuinen rykmentti osallistui useisiin taisteluihin Hämeessä ja Karjalassa. Järjestyslipuston ja Uudenmaan rakuunoiden välinen henkinen jatkumo ja perinne näkyvät täällä tänään hienolla tavalla Ratsuväen perinnesoittokunnan muodossa.”*

Niinisö kehui myös Itä-Uuudenmaan paikallista reserviläistoimintaa vahvasta maanpuolustustahdosta ja totesi alueen maakuntakomppanian olevan osa paikallispuolustuksen keihäänkärkeä.

Nuorten puheenvuoron piti Tiia Schleifer. Puheen suomenkielinen osuus on luettavissa kokonaisuudessaan seuraavalla sivulla.

Lukiolainen Tiia Schleifer tuomassa nuorten tervehdystä - Valok. Esa Suni

Juhlan päätteeksi lauloimme yhdessä Maammelaulun ennen lippujen poistumista - Valok. Jorma K. O. Ignatius

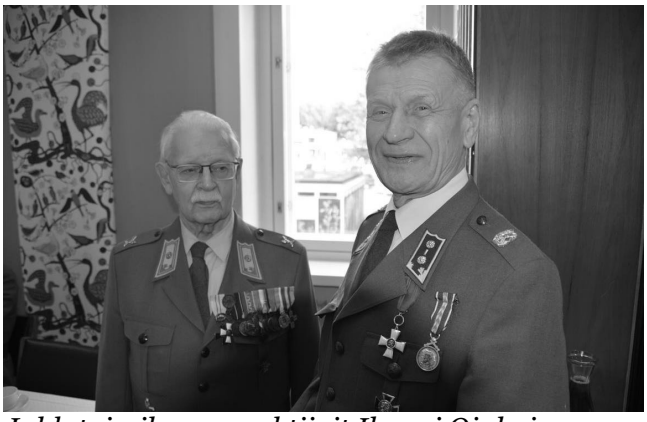

Juhlatoimikunnan aktiivit Ilmari Ojala ja Porvoon reserviupseereiden puheenjohtaja Erkki Naumanen voivat olla tyytyväisiä työnsä tuloksiin – Valok. Jorma K. O. Ignatius

Lämminhenkinen ja arvokas juhla oli Porvoon reserviupseereiden ja yhdistyksemme erinomaisen yhteistyön tulosta, josta lämmin kiitos juhlatoimikunnan puheenjohtajalle Fred Sahalalle, Erkki Naumaselle, Ilmari Ojalalle ja kaikille muille juhlan onnistumisen eteen työpanoksensa antaneille.

Nina Schleifer

Ohessa nuorten puheenvuoron pitäneen Tiia Schleiferin puheen suomenkielinen osa kokonaisuudessaan:

Minulla oli kunnia pitää kiitospuhe pormestarille helsinkiläisten 4.-luokkalaisten itsenäisyyspäivän juhlassa Finlandia-talossa. Totesin tuolloin: *"Olemme onnekkaita 10-vuotiaita. Olemme syntyneet vapaaseen Suomeen, jonka itsenäisyydestä saamme kiittää Mannerheimiä ja hänen sotilaitaan. Meillä on oikeus oppia uusia asioita koulussa ja voimme pelkäämättä ilmaista itseämme. Me saamme olla ylpeitä Suomesta ja suomalaisuudesta."*

Näin lukiolaisena voin yhtyä noihin kuuden vuoden takaisiin ajatuksiini. Olemme onnekkaita, että sata vuotta sitten oli rohkeita ja kaukokatseisia suomalaisia, jotka ryhtyivät palauttamaan laillista järjestystä maahamme bolshevikkien organisoimien punakaartien ja vallankumouksellisen venäläisen sotaväen lietsottua suuriruhtinaskuntamme anarkian tilaan.

Löytyi nuoria, jotka olivat valmiita jättämään kotinsa lähteäkseen sotilaskoulutukseen Saksaan. Löytyi nuoria, jotka harjoittelivat salaa perustetuissa suojeluskunnissa. Löytyi nuoria, jotka halusivat hillitä mellakoita, ryöstelyä, poliittisia murhia ja muuta vallankumouksellista liikehdintää opettelemalla ratsupoliisitaitoja Järjestyslipuston riveissä. Ja löytyi nuoria, jotka ratsupoliisikoulun hajottua hakeutuivat vaaroja uhmaten Pohjanmaalle ja jatkoivat vapaustaistelua vastaperustetun Uudenmaan Rakuunarykmentin joukoissa.

Näiden nuorten esimerkki saa monet miettimään, olisiko meillä – turvallisuuteen tottuneilla hyvinvointivaltion kasvateilla – riittävästi sisua ja maanpuolustushenkeä puolustaa maamme vapautta? Olemme ylpeitä Suomesta ja suomalaisuudesta, kun Susijengi tai Leijonat kohottavat kanssamme Maamme-laulun, mutta riittääkö se tosi tilanteessa?

Voin rauhoitella mieliänne: olemme valmiita puolustamaan vapauttamme. Noin kaksi kolmasosaa Reserviläisliiton kyselytutkimukseen vastanneista nuorista oli sitä mieltä, että maanpuolustustahto on Suomen maanpuolustuksen suurin vahvuus. Tasaarvoisessa Suomessa myös naisten panos on jatkuvasti kasvussa. Hyvä niin.

Iloitsin itsenäisyyspäivän puheessani, että meillä on oikeus oppia uusia asioita koulussa. Erityisen iloinen olen tänä päivänä siitä, että meille opetetaan lähdekritiikkiä ja meitä kannustetaan tutkimaan asioita ja niiden taustoja.

Eräs lehti uutisoi 22. marraskuuta 1917 Saksanniemen poliisikoulun hävityksestä: *"Lauantaiaamuna klo 11 aikaan saapui Helsingin järjestysmiehet Kiialan pysäkille. Kun ensimmäiset henkilöt olivat junasta ulkona, niin heti avattiin Kiialan kartanosta tuli järjestysmiehiä vastaan. Aavalla pellolla hyökkäsivät järjestysmiehet ankaraa tulta vastaan, jonka olivat Saksanmaan sotamiehet avanneet. Lyhyen ja ankaran taistelun jälkeen pakenivat saksalaiset epäjärjestyksessä mikä minnekin. Taistelussa kuoli 3 saksalaista ja noin 10 haavoittui. Järjestysmiehistä haavoittui muutamia. Saksalan kaartilaiset ampuivat myrkytetyillä kuulilla."*

Kaikki te valistuneet paikallaolijat huomaatte oitis asiavirheet tästä Työmies-lehden jutusta: paikalle tulleet Helsingin järjestysmiehet olivat vallankumouskiihkoisia punakaartilaisia ja venäläisiä sotilaita, poliisikoululaiset eivät olleet Saksasta eivätkä he aloittaneet ammuskelua, uhrit eivät kuolleet taistelussa vaan nämä aseettomat miehet murhattiin julmasti. Puhumattakaan myrkytetyistä kuulista, jotka ovat jo todella häijyä propagandaa. Näin räikeä harhaanjohtaminen kuului silloiseen ajankuvaan, nykyään samaa tekevät trollit milloin mitäkin asiaa ajaessaan.

Iloitsin 10-vuotiaana myös siitä, että voimme pelkäämättä ilmaista itseämme. Se on mahdollista tässä vapaassa demokratiassamme. Kuten Vapaussodan Perinneliiton sivuilta löytyvässä Tietoa vapaussodasta –osiossa todetaan: sodan lopputuloksena varmistettiin Suomen vapaus kahdella olennaisella tasolla. Saavutimme valtiollisen itsenäisyyden eli vapauduimme Venäjän vallasta. Sen myötä saatoimme turvata vapaan, demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen, johon kuuluvat muun muassa tuo sananvapaus mutta myös lehdistönvapaus, kokoontumisvapaus, ammatin ja asuinpaikan valinnan vapaus ja maasta muuttamisen vapaus. Näitä vapauksia on rajoitettu esimerkiksi kommunistisissa yhteiskunnissa, jollaiseksi Suomellakin olisi ollut vaara päätyä, mikäli emme vapaussotaamme olisi voittaneet.

Lämmin kiitos siis vapaussotureille. Ja lämmin kiitos myös teille myöhempien vapaustaistelujemme veteraaneille, jotka jatkoitte sitä työtä, minkä vapaussoturit aloittivat. Kiitollisuutemme teille osoitamme parhaiten huolehtimalla omalta osaltamme maamme turvallisuudesta tulevaisuudessa – oli se sitten taistelua maahantunkeutujaa vastaan tai nykyaikaisen kyberhyökkäyksen torjumista.

Saksanniemen marssin viimeisessä säkeistössä lauletaan: *Eläköön siis Saksanniemi, valkoinen sen henki. Eläköhön mielissä se meidän lapsienki`*. Arvokasta perinnetyötä tulee siis jatkaa, jotta muistamme tulevaisuudessakin olla ylpeitä Suomesta ja suomalaisuudesta!

NÄKÖKULMIA SUOJELUSKUNTIEN HISTORIAAN JA PERINNETYÖHÖN

Suojeluskuntien ja Lotta Svärdin Perinteiden Liitto ry:n puheenjohtaja Markus Anaja käsitteli mielenkiintoisessa alustuksessaan 10.10.2017 suojeluskuntien historiaa ja pohti perinnetyötä myös yleisemmällä tasolla. Hän toimii aktiivisesti hyvin monissa perinnejärjestöissä ja on yksi meidänkin yhdistyksemme perustajajäsenistä. Tätä taustaa vasten hän pohdiskeli perinteiden ja perinteiden vaalimisen merkitystä.

Anaja hahmotteli tyypillistä perinneyhdistyksen elinkaarta. Perinneyhdistys perustetaan, kun jossakin joukossa tai asiassa mukana olleet henkilöt haluavat pitää yhteyttä ja muistella menneitä. Toiminta suunnataan lähinnä perustajia itseään varten esimerkiksi julkaisemalla historiikki, jota ei edes pyritä levittämään sisäpiirin ulkopuolelle. Kun yhdistyksen jäsenten keski-ikä nousee ja rivit harvenevat, herää kysymys: miten houkutella nuorempia mukaan jatkamaan perinnettä? Ongelma Anajan mukaan on se, että toiminta on edelleen suunnattu perustajasukupolvelle, jolloin toiminta näivettyy ja saattaa päättyä. Hän huomautti tämän näkyvän mm. siinä, että tapahtumia järjestetään arkipäivisin keskellä päivää. Osui ja upposi!

Perinteen siirtyminen eteenpäin on haaste, jonka voi Anajan mukaan nähdä myös mahdollisuutena. Tulee toimia tässä ajassa ja tämän ajan pelisäännöillä. Pitää suunnata perinnetyö nuoremmille ja tuleville sukupolville ja pyrkiä lisäämään näkyvyyttä verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Tärkeää on myös verkostoituminen eli yhteistyö muiden samanhenkisten yhdistysten kanssa.

Suojeluskuntien ja Lotta Svärdin Perinteiden Liitto ry:n puheenjohtaja Markus Anaja – Valok. N.S.

Salillinen kiinnostuneita kuulijoita – Valok. N.S.

Anaja totesi, että kokonaisuutena suojeluskuntien varhaisia vaiheita ei ole tutkittu tieteellisessä mielessä eli ei ole analysoitu jäsenistöä, toimintaa eikä myöskään ole luetteloitu, millaisia joukkoja oli olemassa mihinkin aikaan. Jopa suojeluskuntien syntyajankohta on epäselvä. Suurlakko vuonna 1905 sai aikaan väliaikaisen kansalliskaartin Helsingissä, joka jakautui ylioppilaiden järjestyskaartiin ja työväen punakaartiin. Lakon jälkeen toiminta ei päättynyt vaan Helsingissä alkoi toimia Valkokaarti, ja myös muualle Suomeen perustettiin pikku hiljaa vastaavanlaisia järjestöjä.

Seuraava etappi oli vuonna 1917 Venäjän maaliskuun vallankumouksen jälkeen, kun järjestysvalta piti organisoida. Pitäjiin ja kuntiin syntyi sekä työväen miliisejä, punakaarteja ja työväenkaarteja että suojeluskuntia, järjestyskaarteja, järjestyskuntia, palokuntia, suojelusvartioita ja järjestysmiehistöjä – valtakunnallista keskusjärjestöä ei ollut. Loimaan järjestystoimikunnan toiminta käynnistyi huhtikuussa 1917, ja se otti kesällä 1917 nimen suojeluskunta. Lappväärtin suojeluskunta aloitti toimintansa toukokuussa 1917 ja Lapuan syyskuussa. Kun vapaussota alkoi, suojeluskunnat julistettiin valtion sotaväeksi.

Senaatti antoi vapaussodan jälkeen asetuksen 2.8.1918, jolla perustettiin valtakunnallinen suojeluskuntajärjestö. Käytännössä toiminta oli kuitenkin paikallista riippuen siitä, keitä henkilöitä saatiin mukaan ja millaisia edellytyksiä toiminnalle oli. Myöhemmin annettiin lakeja suojeluskuntajärjestöstä, joilla vahvistettiin mm. johtosuhteita.

Suojeluskuntien lakkauttamisen jälkeen loppuvuodesta 1944 suojeluskuntalaiset tapasivat epävirallisina ryhminä. Vuonna 1983 perustettiin Suomen Maanpuolustushistoriallinen yhdistys (SMHY). Vuonna 1985 polkaistiin kenraali Ermei Kannisen johdolla käyntiin *Suojeluskuntalainen*-patsashanke. Patsasta tarjottiin Helsingin kaupungille, joka ei sitä valitettavasti huolinut, ja niin patsas päätyi Seinäjoelle. Vuonna 1991 Finlandia-talossa järjestettiin ensimmäinen valtakunnallinen lottajuhla, johon myös tasavallan presidentti Koivisto osallistui. Samana vuonna perustettiin ensimmäiset paikalliset perinnekillat ja vuonna 1992 perustettiin Suomen Lottaperinneliitto. SMHY oli uusien perustettujen kiltojen myötä saanut myös muita jäseniä kuin henkilöjäseniä, ja vuonna 1995 sen nimi muutettiin Suojeluskuntien ja Lotta Svärdin Perinteiden Liitoksi.

Anajan johtaman liiton perinnetyön keskeinen tavoite on luotettavan ja uskottavan tiedon siirtäminen eteenpäin. Tämä edellyttää, että tiedoille esitetään kunnon lähteet. Verkkosivusto <www.perinne.fi> esittelee suojeluskunta- ja lotta svärd – toimintaa. Liitto on onnistunut tavoitteessaan luotettavan ja uskottavan tiedon tuottamisessa, sillä tällä sivustolla on opetushallituksen sekä Historian ja Yhteiskuntaopin Opettajien Liiton hyväksyntä, ja se on osa Helsingin Suomalaisen Klubin portaalia ”*Suomen Kansan Sähköinen Muisti*”.

Suomi on yhdistysten luvattu maa. Suojeluskunta- ja lottaperinnettä tekevät tahot: neliöt ovat valtakunnallisia järjestöjä, pallot kuvaavat henkilö-/asiaryhmiä.

Suojeluskuntien ja lottien perinnetyötä tekeviä järjestöjä on useita. Niiden toiminta on osin samankaltaista eli tilaisuuksissa on samoja aiheita, samoja luennoitsijoita ja samoja retkikohteita. Myös perinneyhteisöjen jäsenistössä on päällekkäisyyksiä. Osin järjestöt siis kilpailevat keskenään, osin tekevät onneksi myös yhteistyötä. Tähän yhteistyöhön tulee rivien harvetessa pyrkiä yhä tarmokkaammin.

Nina Schleifer

VUODEN 2017 VALOKUVA-ALBUMISTA POIMITTUA

Vapaussodan päättymisen muistopäivän kunnianosoitusten jälkeen 16.5.2017 kohotimme kuohuviinimaljat Ekbergin kahvilassa. Paikalla olivat liittomme kunniapuheenjohtaja Timo Siukosaari (kuvassa keskellä), Frihetskrigets Södra Traditionsföreningin puheenjohtaja Carl-Johan Hindsberg sekä lukuisa joukko yhdistyksemme aktiivijäseniä, joista kuvassa vasemmalta Juhani Virtanen, Ilmari Ojala, Auni-Leila Eulenberger, Terttu Aho ja Sirkka Valkjärvi. – *Valok. Ekbergin kahvila*

Yhdistyksemme lippu liehui uljaasti puheenjohtaja Jyrki Uutelan kannattelemana Mannerheimin 150-vuotissyntymäpäivänä 4.6.2017 lippujuhlapäivän paraatissa – *Valok. N.S.*

29.8.2017 suunniteltu kierros ”Jääkärien ja vapaussoturien jäljillä Hietaniemen hautausmaalla” peruuntui valitettavasti sairastumisen vuoksi. Kierrokselle ilmoittautuneille tarjoutui kuitenkin mahdollisuus osallistua 24.9. Helsingin Rauhanturvaajien järjestämälle ”Veteraanikävelylle”, jonka aikana Ville-Veikko Kirvesmies esitteli asiantuntevasti ja mielenkiintoisesti jääkärien ja vapaussoturien hautoja. Valokuvassa Jääkäripaadella vasemmalta Kaarina Lindberg, Nina Schleifer, Jyrki Uutela, Ville-Veikko Kirvesmies, Eija Grotenfelt ja Esa Suni. – *Valok. Heikki Pietilä*

Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistykseen kuuluva Jääkärikerho järjesti 26.9.2017 esitelmätilaisuuden Döbelninkadun auditoriossa, jossa meidänkin yhdistyksemme arvostettu jäsen kenraalimajuri evp. Sami Sihvo kertoi sukunsa jääkäriveljeksistä. Oheisessa pienessä kuvassa ovat vasemmalta alkaen Samuli eli Sam Sihvo, Aarne Sihvo sekä Ilmari Sihvo. Esitelmöitsijän isä Johannes eli Jussi Sihvo puuttuu kuvasta. Luentoa oli saapunut kuulemaan moni meidänkin yhdistyksemme jäsen, ja paikalle tulo kannatti: kuulimme monia mielenkiintoisia yksityiskohtia Sihvon veljesten toimista isänmaan asialla. – Valok. N.S.

Joukko tyytyväisiä yhdistyksemme jäseniä seuraamassa näytelmää "Mannerheim ja saksalainen suudelma" Helsingin Kaupunginteatterissa 28.10.2017. Etualalla Juhani Pulkkinen vieraanaan kotiseutuneuvos Seppo Willgren vaimoineen, heidän takanaan Salme Tuovio ja Paavo Marttila. Vaikka me vapaussoturiperinteen vaalijat emme olleet kaikista yksityiskohdista samaa mieltä käsikirjoittaja Juha Vakkurin kanssa, näytelmä antoi kuitenkin hyvän kuvan suurmiehestä, joka pelasti Suomen kahdesti saksalaisten avulla. Asko Sarkolan karismaattinen roolityö Mannerheimina ansaitsee erityiskiitoksen. – Valok. N.S.

Väestönsuojelumuseo emännöi tuttuun vieraanvaraiseen tapaan syyskokoustamme 14.11.2017. Paikalle oli saapunut ilahduttavan monta yhdistyksemme jäsentä - houkuttimena epäilemättä kuvassa etualalla kunniapuheenjohtajamme Uolevi Langinmaan vieressä istuvan Ilmari Ojalan erinomainen esitelmä suomenhevosista. Kokouksessa valittiin yhdistykselle uusi hallitus ja vahvistettiin toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 2018, joista kerrotaan lisää seuraavassa lehdessä. – Valok. N.S.

PAUL VOSS

13.1.1924 – 24.10.2017

Päättyvä vuosi on ollut pienelle joukollemme ankea. Yllättävän moni yhdistyksemme jäsenistä on kuoleman kautta meidät jättänyt, ja poistuneiden joukkoon liittyi lokakuun 24:ntenä kunniajäsenemme Paul Voss, sotaveteraani. Hänelle suotiin rakkaidensa läheisyys loppuun saakka.

Meidän perinneyhdistyksellämme on ollut muutamien jäsentensä ansiosta läheinen yhteys jääkäriperinteeseen. Se yhteys on antanut oman leimansa toimintaamme, ja yhä uudelleen se on myös kiitollisin mielin todettu. Jääkäriperinteen kantaja meidän joukossamme oli myös Paul Erik Edvard Voss, jääkäriupseerin poika. Kodistaan saamansa perinnön mukaisesti Paul Voss oli valmis jo seitsentoistiaana ryhtymään suojeluskunnan kautta isänmaan aseelliseen puolustukseen, jossa hän sai viestin omaksi aselajikseen. Jatkosodan vaiheet veivät hänet jopa Viroon, ja 1944 hän oli sen reserviupseerikurssin oppilas, jonka maahan tullut valvontakomissio lopetti kesken.

Sodan jälkeen jääkäriperinne oli Paul Vossille paljolti arkista työtä ensin Jääkärinuorten ja sitten Jääkäripataljoona 27:n perinneyhdistyksen piirissä. Lakimiehen apua nopeasti viriävässä ja niinä aikoina myös valvotussa isänmaallisessa toiminnassa tarvittiin, ja nuori varatuomari oli mies paikallaan. Nuo vuodet saattoivat hänet yhteistoimintaan monien johtavien jääkäreiden kanssa, ja läheinen oli työsuhde myös jääkärikenraali Väinö Valveeseen.

Aikanaan Paul Voss tuli myös meidän mukaamme. Hänet tunnettiin omaksi alusta lähtien, ja useana vuonna hän palveli meitä hallituksemmekin jäsenenä.

Hänen neuvojaan kysyttiin, ja niitä myös saatiin mutta ei koskaan ehdottomina vaan ikään kuin ajatuksena harkita asiaa vielä tuoltakin kannalta. Hän siis opasti nuorempiaan monipuoliseen harkintaan, jotta vältyttäisiin turhilta toimenpiteiltä. Hänen perusteellisuutensa, tietynlainen pyrkimyksensä täydellisyyteen, näkyi myös puhtaasti käytännöllisessä asiassa, hänen valokuvausharrastuksessaan. Yhdistyksemme kokoelmassa on suuri joukko hänen ottamiaan valokuvia, joiden kääntöpuolelle on kiinnitetty koneella pienin kirjaimin kirjoitettu teksti kuvan esittämästä asiasta ja ajankohdasta. Siinä on kelpo esimerkki meille muille harrastajille.

Tilaisuuksistamme muistamme kunniajäsenemme Paulin hyväntahtoisena oman joukkomme lähitulevasta alati kiinnostuneena ja useasti kannustavana keskustelijana. Vuosia sitten hän pyynnöstämme otti vastaan arvotehtävän, tammisunnuntain juhlassamme edellisen vuoden aikana poistuneiden muistamisen. Tämän tehtävän hän myös viime tammikuussa täytti hänelle ominaisella kunnioituksella ja myötäelämisellä.

Kun me ensi tammikuussa sytytämme kynttilän meidät tänä vuonna jättäneiden ystäviemme muistoksi, mielemme täyttää lämmin kiitollisuus yhteistyöstä, joka velvoittaa meidät jatkamaan toimiamme pysyviksi tunnustamiemme arvojen edistämiseksi.

Ilmari Ojala

HILKKA ÄRÖLÄ

22.8.1923 – 12.6.2017

Suruviesti jäsenemme Hilkka Ärölän kuolemasta tuli juuri kauneimman kesän aikaan. Hän oli kuollessaan 94 vuoden ikäinen. Korkeasta iästään huolimatta suruviesti hänestä tuli meille useimmille hieman yllättäen, sillä hän osallistui viimeiseen saakka yhdistyksen järjestämiin tilaisuuksiin.

Hilkka Ärölä (o.s. Sihvonen) liittyi Kajaanin lottajärjestön pikkulottiin jo ennen sotia. Sodan syttyessä hän sai määräyksen osallistua ilmavalvontatehtäviin. Talvisodan aikana Kajaania pommitettiin ankarasti. Ilmatilan valvonta oli suureksi osaksi lottajärjestön nuorten jäsenten varassa. Tämä tapahtui kiikaroimalla palotornista viholliskoneiden liikkeitä ja tekemällä vaaran uhatessa hälytys. Kajaania pommitettiin talvisodan aikana kiivaasti. Hilkka kertoi palanneensa kerran pommituksen alkaessa kotiinsa. Määräys oli mennä lähimpään kellarisuojaan, mutta Hilkka ajatteli menevänsä suoraan kotiin saakka. Pommituksen yltyessä hän joutui kuitenkin turvautumaan seuraavaan pommisuojaan. Tässä hän sanoi kokeneensa varjelusta, sillä tuo toinen pommisuoja sai täysosuman, ja kaikki suojassa olleet menehtyivät.

Talvisodan päättymisen jälkeen Hilkka Ärölä osallistui veripalvelun toimintaan. Sodassa haavoittuneita sotilaita hoidettiin mm. Vaasan sotasairaalassa. Hänen tehtäväänsä kuului huolehtia verilaatikoiden kuljetuksista Vaasan sotasairaalaan, mikä tapahtui saattopalveluna rautateitse.

Jatkosodan aikana Hilkka Ärölä opiskeli Helsingin Yliopistossa ja liittyi Pohjalaisen osakunnan Lotta Svärd – osastoon, joka toimi järjestön lakkauttamiseen saakka. Valmistuttuaan maisteriksi hän toimi Yliopistolla kasvatustieteen laitoksella. Opettajanvalmistuslaitokselta valmistuneet opettajat joutuivat suorittamaan viranhakuun tarvittavaa pätevyyttä varten vuoden kurssin kasvatustieteen laitoksella. Hilkalla oli kova työ tarkastaa oppilaitten kirjallisia esityksiä. Niitä arvostellessa päivä jatkui monesti aamuyöhön. Hän toimi Yliopiston lehtorina eläkkeelle jäämiseen saakka.

Hilkka Ärölä oli yhdistyksemme perustajajäsen. Muistamme hänet ystävällisenä mutta samalla hyvää järjestystä vaativana isänmaan ystävänä. Pikkulottien leireillä siniristilippu nostettiin salkoon joka päivä. Kun lippu laskettiin, se oli laskostettava oikein. *”Piti tietää mihin kohtaan oli tartuttava, että se saadaan taitetuksi kolmeen osaan.”*

Varmat ja perustellut mielipiteet olivat hänelle ominaisia. Kiinnostus Viroon ilmeni monina retkinä, joita hän teki Tormaystävien kanssa eri puolille maata. Hilkka kävi vuosittain kuntoutuksessa Naantalin kylpylässä, joka hänen mielestään oli erinomainen paikka. Leskeksi jääneellä Hilkalla ei ollut omia lapsia, mutta hän piti tiiviisti yhteyttä sukulaistensa jälkikasvuun.

Suomalainen sisu sai Hilkan kuntoutumaan vaikeasta lonkkamurtumasta. Samalla sisulla hän jatkoi käyntejä yhdistyksemme tilaisuuksissa. Hilkka Ärölä jätti kanssaihmisiin valoisan ja eloisan muiston.

Kaarina Lindberg ja Juhani Pulkkinen

SOTAVETERAANILIITTO 60 VUOTTA

Sotaveteraaniliiton 60-vuotisjuhlan kunniaksi veteraanit ja koululaiset laskivat 29.9.2017 kello 11 havuseppeleen jokaisella Suomen 622 sankarihautausmaalla, joissa lepää lähes 90 000 sankarivainajaa. Leposaaren hautausmaan tilaisuudessa seppeltervehdyksen toivat Helsingin Seudun Sotaveteraanipiiri ja Itä-Helsingin reserviläisjärjestöt Kulosaaren meripartiolaisten ollessa kunniavartiossa, Sebastian Rysän soittaessa trumpettia ja paikallisen koulun oppilaiden ollessa yleisönä. Sotaveteraani vuorineuvos Juhani Pesonen muistutti meitä niistä uhrauksista, joita nykyinen vaurautemme on vaatinut. Hän muisti puheessaan myös vapaussotureita: *Nyt jo harvalukuiseksi käyneen ja harmaantuneen sotaveteraanisukupolven vanhemmat toteuttivat sata vuotta sitten kovien koettelemusten kautta unelman itsenäisestä ja vapaasta Suomesta.*

Kulosaaren yhteiskoulun oppilaat Jenny Sahlsten ja Tuomas Sillanpää esittivät Kati Ermen kirjoittaman puheen, jossa kiitettiin kauniisti sotien koettelemia sukupolvia: *Haluamme kiittää joka ikistä sodan alla elänyttä. Jokaista sotilasta, kaatunutta ja selvinnyttä. Jokaista lottaa, josta oli suunnaton apu rintamalla, ja jotka kunnioittivat kaikkia niitä, joiden elämä loppui taistellessa. Jokaista naista, joka piti huolta taloudesta, kun isäntä oli poissa. Jokaista lasta, joka säilytti toivon kipinän vaikeina aikoina. Jokaista suomenhevosta, joka veti raskaita kuormia rintamalle. Jokaista kokkia, joka valmisti maittavan lämpöisen aterian, jotta sotilaamme eivät jäätyneet kuoliaiksi. Olette olleet kaikki korvaamattomia itsenäisen, ylpeän, sisukkaan Suomen säilyttämisessä.*

Seppeltervehdys Leposaaren sankarihaudoilla – Valok. NS

Helsingin Messukeskuksessa järjestetyssä juhlassa Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja Erkki Heikkinen muistutti tervehdyssanoissaan, että sotiimme 1939-1945 osallistui noin 650 000 miestä ja 100 000 naista. Veteraaneja on tällä hetkellä joukossamme noin 15 000 ja heidän keskiikänsä lähentelee 93 vuotta. Sotaveteraaniliiton edeltäjä, Rintamamiesten asutusliitto, perustettiin tänä samaisena päivänä vuonna 1957. Silloin ajankohtainen asia oli asuntopula, joka kosketti sodasta palanneita poikamiehiä. Liiton edunvalvonnan ydintä ovatkin aina olleet sotaveteraanien toimeentulo, terveys, huoltotyö ja eläkkeet - nykyään kotipalvelut ja kuntoutus sekä virkistys ja hengellinen toiminta.

Tuki- ja hoivatyön jälkeen toiminta on tarkoitus suunnata perinnetyöhön. *Kansalaisten, ja varsinkin nuoremman väen, on tärkeää tietää, millaisin uhrauksin nykyinen Suomi ja hyvinvointimme on saavutettu*, totesi Heikkinen. Tämä velvoittaa mielestäni Vapaussodan Perinneliiton pohtimaan, miten saisimme yhdistettyä myös vapaussotureiden muiston tähän sotaveteraanien perinnetyöhön, sillä tällä hetkellähän veteraanijärjestöt keskittyvät ainoastaan vuosien 1939-1945 veteraaneihin.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö totesi, että veteraanit ovat kuulleet vuosien mittaan paljon arvostavia puheita työstään, mutta kauneimmat sanat ovat tulleet veteraaneilta itseltään: *Olen kiitollinen elämästä*. Sen kuuleminen pysäyttää ja puhuttelee. Monille jälkipolville satavuotiaan Suomen tarina on pitkälti kunniakansalaistemme, sotaveteraanien tarina. Uusien sukupolvien on luotava jatkoa tälle tarinalle. Taipaleelle on hyvä lähteä pitäen mielessä sodan sukupolvien jättämä arvoperintö, jonka ydinsisältöä ovat vastuu ja vapaus, oikeus ja velvollisuus.

Sotaveteraaniliitto järjesti juhlavuotensa kunniaksi sävellyskilpailun, jossa etsittiin lasten laulettaviksi sopivia veteraaneista kertovia lauluja. Kuulimme Itä-Helsingin Musiikkiopiston IHMU-kuoron esittäminä niistä neljä palkittua: *Isä kerro, Lahjaksi saatu, Suomen Leijonat* ja *Miten muotoilla voi kauneimman kiitoksen*. Laulujen pohjalta on Turun yliopisto tehnyt opetuspaketin esikoululaisille sekä ala- ja yläasteikäisille, joka kostuu musiikista, tehtävistä ja veteraanien työhön liittyvästä faktatiedosta.

Juhlavuutta tilaisuuteen toi myös muu hieno musiikki, jota esittivät Kaartin soittokunta, Kadettikuoro, Mikael Konttinen sekä sota-ajan sikermällään kaikki paikalla olleet sotaveteraanit lumonnut kansallispukuihin sonnustautunut heleääninen lauluryhmä Wildcats.

Päätössanoissaan sotaveteraani kenraali Jaakko Valtanen totesi: *Hyvät veteraaniveljet ja sisaret, uskon tulkitsevani tuntojamme, kun sanon, että voimme palata tästäkin juhlasta koteihimme omanarvontuntoisin ja kiitollisin mielin: elämäntyömme jälkiä ei kenenkään tarvitse siivota!* Juhlavieraille kenraali toivotti luottavaisia ja tulevaisuudenuskoisia ajatuksia satavuotiaan isänmaamme hyvästä seuraavasta vuosisadasta – siihen ainakin veteraanit uskovat.

Nina Schleifer

Lauluryhmä Wildcats Itä-Helsingin Musiikkiopistossa hurmasi kunniakansalaisemme – Valok. NS

VAIKUTTAJIA SUOMEN ITSENÄISTYMISEN TAUSTALLA

Oliko Suomen liittäminen Venäjään edellytys itsenäistymiselle

Professori Martti Häikiö kysyy kirjassaan *Historia ja väärät profeetat*: *Miten suomen kielen ja suomalaisuuden olisi käynyt, jos Suomea ei olisi liitetty Venäjään, vaan se olisi jäänyt Ruotsin yhteyteen? Olisiko itsenäistä Suomen valtiota koskaan syntynyt?* Näihin kysymyksiin hän etsii vastauksia ja väittää, että kyllä suomen kieli olisi noussut myös Ruotsi-Suomessa. Hän arvelee, että suomalaiset olisivat 1800-luvun aikana saavuttaneet vapauden kehittää omaa kieltään ja siihen rakentuvaa kulttuuriaan Ruotsin yhteydessäkin. Väite vaikuttaa rohkealta, mutta Häikiökin myöntää, että itsenäisen valtion hallinnollisia rakenteita ei olisi Ruotsin yhteydessä saatu. Filosofian tohtori Kati Katajisto on julkaissut väitöskirjansa pääkohdat teoksessa *Isänmaamme keisar*i, jossa hän toteaa: ”*Mitään Suomen ’valtiota’ ei olisi alunperinkään lähdetty rakentamaan, ellei Suomea olisi ensin liitetty Venäjään*.” Suomen historian kirjoituksessa autonomian saaminen nähdään keskeisenä tekijänä Suomen itsenäisyyteen johtaneessa kehityksessä.

Suomi suurvaltapolitiikan pelikentälle

Ruotsilla ei vuosina 1808-09 luonnollisestikaan ollut mitään aikomusta luopua osasta valtakuntaansa. Päinvastoin, sehän oli kautta historian pyrkinyt työntämään rajansa mahdollisimman kauas itään. Rajan sijainnista oli käyty sotia vuosisatojen ajan, mutta 1700-luvulle tultaessa Venäjä vahvisti asemiaan, eikä Ruotsi kyennyt varustamaan riittävästi voimia itärajansa puolustukseen. Niinpä se menetti Uudenkaupungin ja Turun rauhoissa alueitaan Venäjälle aina Kymijokeen saakka. Kuningas Kustaa III yritti vielä sodassa 1788-1790 saada niitä takaisin, mutta ei menestynyt aikeissaan. Vielä senkin jälkeen, kun Venäjä oli Suomen sodassa vallannut Suomen, Ruotsi ei uskonut joutuvansa luovuttamaan sitä. Olihan se 1700-luvulla Venäjän suorittaman miehityksen jälkeen saanut Suomen kahdesti takaisin.

Suomen lopullinen menetys Haminan rauhassa koettiin emämaassa erittäin raskaana. Rauhaa pidettiin vain väliaikaisena, ja monet toivoivat, että Ruotsin kruununperilliseksi valittu ranskalainen kenraali ***Jean Baptiste Bernadotte*** valtaisi Suomen takaisin. Mutta ei myöskään Venäjän keisari ***Aleksanterilla*** ollut Suomen sodan alkaessa mitään aikomusta riistää vielä jäljellä olevaa Suomen aluetta pois Ruotsilta. Mistä tässä oli oikein kysymys?

Kärsittyään Friedlandissa 14.6.1807 musertavan tappion ***Napoleonille***, Venäjä solmi rauhan Ranskan kanssa. Asiasta sovittiin Tilsitissä, missä Venäjä sitoutui mm. taivuttamaan Ruotsin mannermaan sulkemukseen. Napoleonin tarkoitus oli sulkea Ranskan pahin vihollinen Englanti kansainvälisen kaupan ulkopuolelle ja pakottaa se sopimaan rauhasta Ranskan kanssa. Venäjän tuli tarvittaessa käyttää Ruotsia vastaan voimakeinoja. Tilsitin sopimuksessa ei kuitenkaan ollut mitään mainintaa Suomen liittämisestä Venäjän keisarikuntaan. Aleksanterin tarkoituksena olikin aluksi vain miehittää Suomi väliaikaisesti, kunnes Ruotsi taipuisi Napoleonin vaatimuksiin.

Mutta kun Aleksanteri sodan syttymisen jälkeen sai kuulla, että Ruotsin kuningas ***Kustaa IV Adolf*** oli antanut vangita

hänen Tukholman lähettiläänsä ***David Alopaeuksen***, hän muutti mielensä. David Alopaeus oli keisarin palveluksessa oleva lahjakas ja kielitaitoinen diplomaatti, viipurilaisen tuomiorovastin ***Magnus Alopaeuksen*** poika. Aleksanteri moitti ankarasti Napoleonin Venäjän lähettiläälle markiisi ***Louis de Caulaincourtille*** Ruotsin kuninkaan osmanistisia tapoja, jotka kuuluivat edelliselle vuosisadalle. Samalla hän ilmoitti, että tämän johdosta hänen tarkoituksenaan on liittää Suomi pysyvästi Venäjän valtakuntaan. Alopaeuksen kohtalo oli Aleksanterille tässä kuitenkin vain tekosyy. Todelliset syyt olivat aivan muualla. Venäjän laajentumispyrkimykset kohdistuivat Osmanien hallussa oleviin alueisiin, mitä Napoleon ei pitänyt suotavana. Aleksanteri katsoi oikeudekseen ottaa Suomen palkkioksi hänen Napoleonille tekemistään palveluksista. Kyse oli siis Euroopan suurvaltapolitiikasta.

Itsepäinen Ruotsin kuningas

Tultuaan 1796 täysi-ikäiseksi Kustaa IV Adolf julistettiin täysivaltaiseksi Ruotsin kuninkaaksi. Nuori kuningas oli innokas Napoleonin ihailija mutta pyrki Ranskan ja Englannin välisissä kiistoissa noudattamaan puolueettomuuspolitiikkaa. Vähitellen hän kuitenkin käänsi takkinsa. Lopullisesti tämä tapahtui, kun Napoleon oli antanut teloittaa Bourbonien jälkeläisen, Enghienin herttuan syytettynä vehkeilystä Ranskan hallitusta vastaan. Tämän jälkeen hän oli kaikkiin Napoleonin vaatimuksiin nähden täysin taipumaton. Ruotsi luopui puolueettomuuspolitiikasta ja liittoutui Englannin kanssa. Se oli jäänyt ainoaksi Manner-Euroopan maaksi, joka ei alistunut Napoleonin vaatimuksiin. Vielä keväällä 1809, kun Ruotsin armeija oli jo lyöty ja Suomi kokonaan Venäjän hallussa, Kustaa IV Adolf suunnitteli sodan jatkamista, sen sijaan että olisi muuttanut ulkopoliittista linjaansa. Tyytymättömyys kuningasta kohtaan kasvoi. Lopulta hänet pakotettiin luopumaan kruunustaan ja suljettiin Gripsholmin linnaan. Sodan seurauksena Ruotsi joutui hyväksymään Napoleonin vaatimukset ja sen lisäksi tunnustamaan Suomen menetetyksi. Välttääkseen menettämästä Suomea kuninkaan olisi kannattanut turvautua aseiden sijasta diplomatiaan. Syyt katkerasta lopputuloksesta kaadettiin kuninkaan niskaan ja hänet ajettiin maanpakoon. Kuninkaan lähipiirin tiedossa oli, että Kustaa IV Adolf ei syntyperältään ollut ***Kustaa III:n*** jälkeläinen vaan että hänen isänsä olisi kuninkaan hovitallimestari syntyisin rantasalmelainen ***Adolf Fredrik Munck af Fulkila***. Näin ollen syyt Ruotsia hallinneesta itsepäisestä monarkista johtavat Suomeen, ja epäilemättä suomalaiset voivatkin laskea tämän erääksi ansiokseen siitä seikasta, että maamme tuli liitetyksi Venäjään.

Isänmaamme hyväntahtoinen keisari

Antoiko Haminan rauha takeet Suomen itsenäistymiselle? Kuten tiedämme, suuri Venäjän keisarikunta on sulattanut itseensä monia kansoja, näiden mukana lukemattomia suomensukuisia heimoja. Tästä näkökulmasta katsoen tilanne ei Haminan rauhan jälkeen todellakaan näyttänyt hyvältä. Entinen emämaa ei rauhanteossa esittänyt Venäjälle minkäänlaista määräystä Suomen tulevasta asemasta vaan katsoi vapautuneensa velvollisuudesta asettaa ehtoja entisten alamaistensa eduksi.

Kovin uskottavana ei pidetty Venäjän keisarinnan ***Elisabetin*** hattujen sodan aikana maaliskuussa 1742 antamaa manifestia, jossa Suomelle tarjottiin itsenäistä asemaa. Sitähän ei sitten saatu, vaikka Venäjä miehitti Suomen. Toisen kerran Suomen erottamista Ruotsista itsenäiseksi valtioksi Venäjän suojeluksessa esitettiin keisarinna ***Katariina II:lle*** Kustaan

sodan alkaessa 1788. Tämä esitys tuli suomalaisten taholta. Asialla oli Suomen itsenäisyyden innokas taustavaikuttaja ***Yrjö Maunu Sprengtporten***, joka oli luopunut urastaan Ruotsin kuninkaan palveluksessa ja siirtynyt Venäjälle. Sprengtportenin hankkeisiin kenraali ***Kustaa Mauri Armfelt*** otti kantaa todetessaan ystävälleen ***majuri Carl Adrian Peyronille***, että Suomi ei voisi milloinkaan tulla itsenäiseksi valtioksi köyhyytensä ja epäedullisen maantieteellisen asemansa takia. Jos Suomi todella olisi siirtynyt edellä mainittujen Venäjän keisarinnojen hallintaan, sen asema ei kauniista lupauksista huolimatta olisi koskaan ollut venäläistä kuvernementtia kummempi vaan maa olisi vähitellen venäläistynyt.

Onneksemme Suomen liittäminen Venäjään tapahtui vasta 1800-luvulla keisari Aleksanteri I:n toimesta. Olennaista oli silloin se asema, minkä Suomi sai Porvoon maapäivillä maaliskuussa 1809. Suomen sodan vielä jatkuessa keisari päätti korottaa Suomen kansakuntien joukkoon ja antoi juhlallisen vakuutuksen pitää pyhinä maan omat lait, privilegiot ja uskonnon. Tämä oli aivan keskeinen tekijä maamme itsenäistymiseen johtaneelle kehitykselle.

Maamme silloisilla johtohenkilöillä ei ollut mitään kuvitelmia itsenäisestä Suomen valtiosta. Keisarin vakuutuksia epäiltiin. Suomen perustuslaillinen asemahan oli Porvoossa jäänyt määrittelemättä, ja lupaukset konkretisoituisivat vasta sitten, kun Suomen omaa hallintoa ryhdyttäisiin toteuttamaan. Vaikka Aleksanteriin voitaisiinkin luottaa, mitä tapahtuisi hänen jälkeensä? Kustaa Mauri Armfelt, joka siirtyi Venäjän keisarin palvelukseen vuonna 1811, piti tärkeänä Suomen lähentämistä Venäjään, mikä olisi edullista myöskin Suomen taloudellisen menestyksen kannalta. Hän vieläpä kannusti suomalaisia nuorukaisia opiskelemaan venäjää, josta ennen pitkää tulisi Suomen virallinen kieli. Näistä uutta isäntämaata myötäilevistä näkökohdista huolimatta tapahtumat etenivät aivan toisin. Aleksanteri täytti lupauksensa ja oikeastaan antoi Suomelle enemmän oikeuksia, kuin häneltä oli osattu pyytääkään.

On lueteltu monia syitä, miksi Aleksanteri antoi valloittamalleen maalle sisäisen autonomian ja mitkä seikat ohjasivat hänen päätöksiään. On epäilty, oliko hänellä edes mahdollisuutta valita muita vaihtoehtoja Suomen hallinnon järjestämiseksi. Aleksanterin opettaja sveitsiläinen ***Frédéric La Harpe*** oli saanut hänet ihannoimaan ranskalaista demokratiaa ja tasavaltalaisuutta. Itsevaltiaana keisarina Aleksanteri suhtautui varsinkin hallituskautensa alkuaikoina suosiollisesti vapaamielisiin aatteisiin, joita hän pyrki toteuttamaan valtiosihteerinsä ***Mihail Speranskin*** avulla. Napoleonin kerrotaan kerran sanoneen lähettiläälleen Louis de Caulaincourtille: *"Aleksanteri on liian vapaamielinen, liian kansanomainen soveltuakseen venäläisille. Siitä hän joutuu kärsimään. Tämä kansa tarvitsee voimakkaampaa kättä. Hän sopisi paremmin pariisilaisille. Siinä olisi kuningas, jonka ranskalaiset hyväksyisivät."* Suuren keisarikunnan itsevaltaisena hallitsijana Aleksanteri joutui päätöksenteossaan kuitenkin ottamaan huomioon kansainvälisen politiikan karut realiteetit.

Viimeinen seikkailija vallankumousten arpajaisissa

Tämän nimityksen Napoleonille antoi Englannin pääministeri ***William Pitt***. Napoleon oli ollut Euroopan sotatantereilla voittamaton ja löi kesäkuussa 1807 perinpohjaisesti myös Venäjän armeijan. Tilsitissä solmittiin ei ainoastaan rauha, vaan myös maiden välinen liitto. Venäjä liittyi mannermaan sulkemukseen, ja kuten edellä jo on mainittu, sille tuli velvoite taivuttaa Ruotsi siihen mukaan. Venäjän

hyökkäys Suomeen käynnistyi helmikuussa 1808. Vastarinta osoittautui odotettua suuremmaksi, kun Ruotsin armeija aloitti vastahyökkäykset ja talonpojat ryhtyivät sissitoimintaan venäläisten selustassa. Venäläiset saivat kuitenkin Suomen haltuunsa syksyyn mennessä, jolloin Aleksanteri ja Napoleon tapasivat toistamiseen, tällä kertaa Erfurtissa. Tilsitissä syntynyt ystävyys miesten välillä oli kadonnut, ja hallitsijat erosivat toisistaan epäluuloisen ilmapiirin vallitessa. Molemmat tiesivät, että aseellista yhteenottoa heidän välillään ei voitu välttää. Aleksanteri oli tyytyväinen Napoleonin myönnytyksiin Tonavan alueiden ja Suomen liittämisestä valtakuntaan, mutta paluumatkan alkaessa hänen mieltään painoi Ranskan sotilaallinen uhka. Sisarelleen hän totesi, ettei Euroopassa ollut enää tilaa hänelle, Aleksanterille, ja Napoleonille. Toiselle sisarelleen hän kirjoitti: *"Suomen asia on saatava hoidetuksi, maa liitetyksi lujasti Venäjään ja ennen kaikkea rauhoitetuksi. Ennen suurta voimainkoetusta tulisi hengähdysaikaa olemaan vain vähän."*

Ensimmäinen askel kohti itsenäistymistä

Keväällä 1808 Aleksanteri ei pitänyt tarpeellisena Sprengtportenin suunnittelemaa Suomen valtiopäivien järjestämistä, mutta kesäkuussa hän oli muuttanut mielensä. Hän kutsui suomalaisen lähetyskunnan luokseen esittämään Suomen kansan toivomuksia. Palatessaan lokakuun lopulla 1808 Erfurtista lähetyskunta oli jo Pietarissa odottamassa pääsyä hänen puheilleen. Kuultuaan lähetyskunnan mietinnön keisari antoi lupauksen yleisten valtiopäivien kutsumisesta koolle. Tämä päätös oli syntynyt vakaan harkinnan tuloksena. Porvoon maapäivillä hän pyrki kaikin tavoin herättämään luottamusta uusien alamaistensa keskuuteen ja voitti henkilökohtaisella esiintymisellään puolelleen monia entisiä vastustajiaan. Kaiken vakuudeksi hän osoitti myöhemminkin, että suomalaiset saattoivat luottaa hänen sanaansa. Aleksanteri onnistui tärkeänä pitämässään tavoitteessa rauhoittaa valloitusmaa Suomi. Hän solmi rauhan myös etelässä Turkin kanssa, ennen kuin Napoleonin joukot vyöryivät Niemen-joen yli kesäkuun 23. ja 24. päivän välisenä yönä 1812. Tuolloin Suomen suuriruhtinaskunnassa oli jo alkanut yhteiskunnallinen kehitys, joka johti lopulta Suomen valtiolliseen itsenäistymiseen. Ruotsin suurlähettiläs professori Krister Wahlbäck totesi kirjoituksessaan vuonna 2002: *"Oli tapahtunut ihme, jota tuskin kukaan oli uskaltanut toivoa Kaarle XIV Juhanan (Bernadotte) aikana. Tsaarin Porvoossa 1809 suuriruhtinaskunnalle lupaama hauras itsehallinto oli osoittautunut täyden itsenäisyyden perustaksi."*

Taustavaikuttajien kohtaloita

Suomen itsenäistymisen taustalla on monia merkittäviä vaikuttajia. Meidän on syytä olla kiitollisia siitä, että Suomi tuli liitetyksi Venäjän keisarikuntaan ja että se sai keisarikunnassa sellaisen aseman, joka loi edellytykset täydellisen itsenäisyyden saavuttamiseen. Olisikohan eräiden taustavaikuttajien kohtalo mielestämme saanut olla armollisempi?

Napoléon Bonaparte: synt. 15.8.1769. Ranskan armeija oli 18.6.1815 kärsinyt taistelussa englantilaisia ja preussilaisia vastaan murskatappion Waterloossa, josta Napoleon hädin tuskin pääsi pakenemaan Pariisiin allekirjoittaakseen antautumis- ja vallastaluopumissopimuksen. Viimeiset viisi elinvuottaan hän vietti vankeudessa St. Helenan saarella ja kuoli siellä 51-vuotiaana 5.5.1821.

Aleksanteri I: synt. 23.12.1877, kuoli hieman ennen 48-vuotispäiväänsä 1.12.1825 Taganrogissa Krimillä. Joidenkin todisteiden perusteella voidaan edelleenkin epäillä, että Aleksanterin kuolema oli lavastettu ja hän olisi kuollut Fjodor Kuzmits-nimisenä munkkina 86 vuoden iässä 20.1.1864.

Adolf Fredrik Munck af Fulkila: synt. 29.4.1749, kuoli 82-vuotiaana 18.7.1831 Massa-Carrarassa Italiassa. Sotkeuduttuaan setelien väärennösrötökseen hän joutui pakenemaan maasta ja kuoli surkeissa olosuhteissa.

Kustaa IV Adolf: synt. 1.11.1778, kuoli puutteellisissa oloissa 58-vuotiaana 7.2.1837 St. Gallenissa Sveitsissä elettyään 28 vuotta maanpakolaisena. Sinä aikana hän esiintyi mm. salanimillä ”eversti Gustafsson” ja ”Gottorpin kreivi”.

Juhani Pulkkinen

SANAT OVAT SAVUA

Mitä aktivistit v. 1917 ajattelivat maamme riippumattomuudesta ja itsenäisyysjulistuksesta?

Kun tykit puhuvat, niin sanat ovat savua ja lupaukset tuhkaa. Harvoin tuo totuus on selvemmin astunut Suomen kansan tietoisuuteen kuin kaksikymmentä vuotta taaksepäin.

Ei ole ihmeteltävä, että valtava ilon huumaus kulki kautta maan jo maaliskuulla 1917, kun Venäjän vallankumous tuli kevättulvana ja aukaisi aivan selvät lähiperspektiivit maamme valtiolliselle ja kansalliselle tulevaisuudelle. Oltiin ylen luottavaisia uskottiin, että nyt käy kaikki itsestään. Venäjä hajoaa liitoksistaan, ja siihen väkivallalla yhdistetyt kansat saavat alkaa elää omaa elämäänsä. Kansojen itsemääräämisoikeus oli jo silloin lausuttu sellaisena taikasanana, jonka uskottiin ilman muuta laskevan pohjan koko maailmansodanjälkeiselle järjestelylle. Moni sellainenkin Suomen kansalainen, joka ei suinkaan ollut punaisen maailmankatsomuksen kannattaja, sitaisi rintapieleensä noina päivinä punaisen nauhan, siten tunnustaen Venäjän vallankumouksen suvereenisuuden meidänkin kohtaloittemme lopullisena ratkaisijana.

Jo kesällä alkoi asia kuitenkin näyttää toiselta näistä hyväuskoisistakin. Uudet tuulet alkoivat puhaltaa Venäjällä, ja toisenlaiselta rupesi tuntumaan tilanne Suomessakin. Talonpoika paiskattiin pois perintöpelloltaan, oikeus istutettiin jälleen pistimen kärkeen, ja vapaus alkoi muuttua vallattomuudeksi, svabodaksi, joka ei ennustanut mitään hyvää Suomen itsenäisyyden järjestelyille. Toivorikkaimmatkin alkoivat ymmärtää, että tarvittiin jotakin muuta kuin neuvotteluja ja lupauksia, jos mielittiin saada toivottu ratkaisu.

Monet olivat sen ymmärtäneet koko ajan. Olivat ymmärtäneet, ja myöskin toimineet. Ehkä ei läheskään aina selvästi tietäen, mitä on tulossa ja mitä tarvitaan, vaan vaistoten ja aavistaen. Oli vuosisatojen odotuksen jälkeen vihdoinkin avautunut sellaisia mahdollisuuksia, jolloin voitiin jotakin tehdä, täytyi ainakin yrittää. Ei saanut jättää mitään sanain ja sattumain varaan, vaan oli vahvistettava käsivarsi iskuun, jos iskennän välttämättömyys osoittautuu väistämättömäksi. Menneitten sukupolvien odotus ja toivo, samoin kuin vastuuvelvollisuus tuleville sukupolville, kirkastui selväksi, velvoittavaksi tahdoksi ennen kaikkea suomalaisten aktivistien ja heidän ympärilleen keräytyneitten piirien tajunnassa, ja he toimivat.

Perustettiin suojeluskuntia, aluksi palokuntien nimellä, sitten ilman mitään naamioita. Harjoiteltiin venäläisen sotaväen nähden, ja ainakin eräissä paikoin sanottiin venäläisille, heidän tiedustellessaan mitä varten suomalaiset marssivat: marssimme teidät maasta pois. Pohjanmaalla kuljetettiin aseita mereltä maihin ja jaettiin niitä suojeluskunnille. Jokainen oli selvillä siitä, ettei ole leikki kyseessä, vaan vakavat todet; on toimittava ennen kuin asiat selviävät.

Niin tuli joulukuu, ja sen kuudes päivä. Suomi julistautui itsenäiseksi. Se oli tärkeä ja suuri tapaus Suomen kansan historiassa. Kaikki iloitsivat tästä tärkeästä askeleesta, ja monet sanoivat: nythän on kaikki selvää! Venäjänkin hallitus – mikä se hallitus siellä nyt lieneekään – tunnustaa Suomen itsenäiseksi valtakunnaksi. Nyt ei muuta kuin rauhassa työhön ja eteenpäin.

Eteenpäin! – kuului ääni aktivistienkin taholta, mutta heti jäljessä kajahti: kivääri olalle, vie! Itsenäiseksi julistautuminen aktivistipiirissä käsitettiin heti alun perin siksi, mitä se olikin: sanoiksi vain. Sanoiksi, jotka olivat pelkkää sinivalkoista savua tuona aikana, jolloin venäläiset matruusit mellastelivat elintarvikekaupoissa suomalaisten hulikaanien kanssa, ja Etelä-Suomen työläisen kouraan työnnettiin jo venäläinen kivääri. Itsenäisyysjulistus oli mieluinen tapaus, mutta pääkaupungista kuuluvien kauniitten sanojen kaikua ei jääty minuutiksikaan kuuntelemaan toimettomina. Aktivistit iloitsivat, että he olivat saaneet uuden pätevän valtakirjan toiminnalleen. Nyt oli jo puolustettava Suomen itsenäisyyttä, koska julistus oli annettu. Tähän asti oli toimittu vain itsenäisyyden saavuttamiseksi. Työtä oli nyt tehtävä kaksin verroin.

Niin tehtiinkin. Pohjanmaalla erikoisesti oli käynnissä kuumeinen toiminta. Saksanniemen ratsumiehet siirrettiin Lappajärvelle, Vimpelin koulu perustettiin, ja sen jälkeen Vöyrin koulu. Jalasjärvelle alettiin koota Tasavallan Vartiostoa, päämaja muodostettiin Vaasaan. Tammikuulla jo jokainen ymmärsi, etteivät julistukset paljon merkinneet. Historian ankara laki vaati täyttymistään meidänkin kohdallamme: vapauden valtakirjaa ei allekirjoiteta kynällä vaan miekalla. Niin täytyi nytkin käydä.

Joulukuun 6. päivä oli tärkeä etappi itsenäisyytemme tiellä. Se lopullisesti ilmensi, sinetöi, koko kansan itsenäisyystahdon. Mutta täyttymisen hetki se ei ollut, ei edes avain, jolla vapauden portit aukaistiin. Se oli vain lopullinen, voimakas, koko kansan nimissä esitetty vaatimus: portit auki!

Artturi Leinonen
Hakkapeliitta 1937, s. 1514

ITSENÄISYYTEMME AAMUNKOITTEESSA

Jäsenemme Jussi Seppälä toi Kuhmoisten sotaveteraanien tervehdyksen Järjestyslipuston satavuotisjuhlaan. Hän luovutti yhdistyksellemme vanhoja mielenkiintoisia dokumentteja: mm. Jalmari Väätäisen, Evon metsäkoulun oppilaan, muistelmat vapaussodan ajalta sekä Etelä-Hämeen suojeluskuntiin liittyviä kirjoituksia.

Jussi Seppälä luovuttaa vanhoja asiakirjoja yhdistyksellemme– Valok. Jorma K. O. Ignatius

Aineiston joukossa on myös J. K. Paasikiven muistelma *Itsenäisyytemme aamunkoitteessa*, jossa hän kirjoittaa matkastaan joulukuussa 1917. Senaattori Svinhufvud lähetti Paasikiven Ruotsiin ja muihin Skandinavian maihin vaikuttamaan itsenäisyysponnisteluiden hyväksi sekä toimimaan tunnustuksen saamiseksi Skandinavian maiden hallituksilta. Ohessa katkelma J. K. Paasikiven kirjoituksesta, josta kuvastuvat hyvin ne olosuhteet, jotka Suomessa vallitsivat itsenäisyysjulistuksen jälkeen.

J. K. Paasikivi kirjoittaa:

Pankkitoimien vuoksi täytyi minun olla Helsingissä vuoden alussa, minkä vuoksi en voinut ryhtyä uuteen kiertomatkaan Kööpenhaminaan ja Kristianiaan, vaan lähdin joulukuun lopussa kotimatkalle Haaparannan–Tornion kautta. Suomalaisia palasi useampia niinä aikoina kotiin. Tukholmassa oli silloin bolshevikkihallituksen edustajana Vorovskij – hän, joka sittemmin murhattiin Sveitsissä ja suomalaisten oli, voidakseen palata Suomeen, otettava häneltä viisumi passiinsa. Mutta kun Suomi nyt ja erityisesti sen jälkeen kun bolshevikkien tunnustuskin vuoden lopulla oli saatu, oli Venäjästä riippumaton, ei luonnollisesti Vorovskijlla olisi pitänyt olla mitään suomalaisten kanssa tekemistä.

Jäällä Tornion edessä oli kuitenkin koppi ja siinä bolshevikkien matruusikomitea, joka ei välittänyt Suomen itsenäisyydestä. Suomalaiset ottivat sen vuoksi edelleen Vorovskijn viisumin ja olivat iloisia kun sen turvin pääsivät Suomeen. *”Minä lähden huomenna kotiin ja minulla on bolshevikin viisumi”*, sanoi minulle tyytyväisenä eräs maanmieheni tavatessani hänet Tukholman kadulla.

Todellinen valta Suomessa oli edelleen venäläisillä. Minä en ottanut Vorovskijn viisumia – hallituksen viralliselle lähettiläälle, joka juuri oli ollut anomassa ulkovaltojen tunnustusta, se ei olisi sopinut. Lähdin siis matkalle ilman viisumia ja odotin uteliaisuudella ja vähän hermostuneenakin, miten matka päättyisi.

Saavuin uuden vuoden päivänä vuonna 1918 matruusikomitean koppiin ja näytin passini venäläisille. Minua vastaan oli tullut Kansallis-Osake-Pankin Tornion konttorin johtaja Karlstedt, joka tunsi sikäläiset olot. Matruusien joukossa oli bolshevikkikomitean puheenjohtaja, Torniossa ilkeydestään tunnettu matruusi Svetlitzkij, joka sittemmin muutama viikko jälkeenpäin Tornion valloituksessa sai surmansa. Tarkastettuaan passini huomauttivat matruusit, ettei ollut Vorovskijn viisumia. Siitä syntyi sitten matruusien ja meidän välille pitkä keskustelu, jonka ensimmäinen vaihe päättyi siihen, että siirryttiin jäältä Tornion asemalle neuvotteluja jatkamaan.

Sinne tuli – johtaja Karlstedtin toimesta – meitä auttamaan Ranskan sikäläinen konsuli Grandserre – hän on edelleen Ranskan lähetystössä Suomessa – joka tarmokkaasti kannatti meitä. Keskustelu päättyi vihdoin sellaiseen sopimukseen, että matruusit päästivät minut Tornioon, ehdolla etten, vangitsemisen uhalla, lähtenyt sieltä muualle Suomeen ennen kuin Helsingin venäläinen sotilaskomitea oli antanut siihen luvan. Herra Karlstedt sitoutui kunniasanallaan minusta takauksen.

Niin olin minä, hallituksen virallinen lähettiläs, arestissa Torniossa. Lähetin heti sähkösanoman sekä erityisen sananviejän kautta kirjeen Svinhufvudille pyytäen häntä järjestämään asian ”tavalla tai toisella”. Kolmen päivän perästä saapuikin Helsingin bolshevikkikomitealta Tornion matruuseille käsky päästää minut jatkamaan matkaani. Svinhufvud oli pakotettu hankkimaan tuon luvan Helsingin matruusikomitealta.

Torniossa ollessani sain tammikuun 4. päivänä pankkituttavieni toimesta Haaparannan kautta puhelintiedon, että Ruotsin hallitus oli samana päivänä virallisesti tunnustanut Suomen itsenäisyyden. Sitten kun asia oli järjestetty Pietarin bolshevikkihallituksen kanssa, olivat Ruotsin hallituksen epäilykset poistuneet.

Tämä välinäytös Torniossa on sekin omiaan valaisemaan eron m u o d o l l i s e n ja t o d e l l i s e n vallan välillä. Todellinen valta oli edelleen venäläisillä. Itsenäisyysjulistus 4. ja 6. päivinä joulukuuta 1917 oli tärkeä teko. Se oli lähtökohta, jota ilman ei olisi ollut mahdollista päästä alkuun. Mutta se oli vain t a h d o n i l m a i s u. Voitiinko se tahto toteuttaa, se oli asia, joka oli vasta näytettävä. Suomen itsenäisyys ei vielä ollut valmis. Vasta silloin oli Suomi itsenäinen, kun todellinen valta oli saatu suomalaisen laillisen hallituksen käsiin. Ja tämä tapahtui kun vapaussota oli voitollisesti loppuun taisteltu.

Nykyään esiintyy pyrkimyksiä väheksyä – etten sanoisi kieltää – vapaussodan merkitys Suomen itsenäisyyden saavuttamisessa ja suhtautua kylmästi vapaussodan johtajain ansioihin, samoin kuin ylipäänsä aktiivisten itsenäisyysmiesten toimintaan noina Suomen historian kriitillisinä vuosina 1917 ja 1918. Niin selvää totuutta kuin nyt on kysymyksessä on kuitenkin vaikea salata tai väärentää.

Kenraali Mannerheimilla ja hänen avustajillaan voisi olla aihetta lausua, niin kuin Napoleon sanoi tyytymättömille veljilleen ja sisarilleen, jotka unohtivat, missä kiitollisuudenvelassa he olivat hänelle: *”Te puhutte, ikään kuin minä olisin turmellut teidän kuninkaallisen perintönne.”*

J. K. Paasikivi

KUVALAATIKKO

Paikallaolleet varmasti muistavat Vapaussodan Perinneliiton kunniapuheenjohtaja Timo Siukosaaren esityksen perheensä ja sukunsa kohtaloista vapaussodissamme. Timon puhetta kuunnellessani mietin, miten yksi perhe ja suku kestää henkisesti tuollaiset menetykset ja missä menee kohtuuden raja yhteiskunnan hyväksi tehtäville uhrauksille? Tänä päivänä kysymys on entistäkin ajankohtaisempi, kun isänmaan käsite uhkaa globaalistuvissa yhteiskunnissa monelta hämärtyä. Mitä minulta on lupa odottaa ja mistä minun on vastattava?

Isäni kuoli 1995. Häneltä jäi iso kuvalaatikko, jonka sisällön kävin läpi vasta viime kesänä äitini kuoleman jälkeen. Setäni oli TK-kuvaajana Karjalassa ja Lapissa ja hänen ottamansa valokuvat ovat propagandistisia. Jäätyneiden ruumiiden heittoa traktorin lavalle on paha katsoa. Jokainen meistä voi testata hermonsa katsomalla setäni Vilho Uomalan kuvia Sota-arkistossa. Setäni leikkasi Suomen elokuvan kultakauden elokuvat Suomi-Filmissä ja työskenteli revyyteatteri Punaisen Myllyn kuvaajana. Se varmaankin säilytti hänen mielensä tasapainon.

Isäni sotakuvat ovat aivan toisenlaisia: ikään kuin rintamalla olisi aina pyhä ja seesteinen harmonia. Vaikka taustan maisemassa ei ole enää pystyssä puun puuta, niin täällä me kalastamme ja käymme jänismetsällä ja leikimme huuhkajan orpojen poikasten kanssa. Kotiväki olkoon huoleton. Kaikki on hyvin.

Kuvaaminen rintamalla vaati valokuvausluvan. Isäni viimeinen lupa oli 11.9.1944-31.12.1944 väliselle ajalle Retina-merkkiselle kameralle 2501:n alueelle. Tätä viimeistä kenraalimajurin allekirjoittamaa lupaa ei oikeastaan enää tarvittu, koska sota loppui aselepoon syyskuun alussa.

Rintaman riistaa päivällispöytään
– Valok. Markus Uomalan kokoelma

Luvan mukaan kuvien varustaminen minkäänlaisilla teksteillä oli ehdottomasti kielletty. Tämä teki kuvalaatikon tuhansien kuvien yksilöimisen erittäin vaikeaksi. Laatikossa oli kuvavihko/manuaali, johon oli merkitty filmin numero ja kuvan numero ja kuva-aihe. Negatiivin yksilöinnillä löytyi se tekstitön kuva.

Suuri osa kuvista oli otettu yksilökuvina ja kaverikuvina ässärykmenttiläisistä korsuittain. Ilmeisesti kuvattavat ovat saaneet valita, miten haluavat viestittää kotiväelle hyvän olonsa ja mukavat kaverinsa. Mutta miksi kuvia oli jäljellä niin suuret määrät? Manuaalin mukaan tuhansia kuvia oli maksettu ja lunastettu. Mutta oli paljon kuvia, joista ei näitä merkintöjä ollut. Sotakaverit olivat ehkä saaneet siirron, tai sitten kuolema oli osunut kohdalle, ja hyvän olon kuvat olivat jääneet toimittamatta kotiväelle. Kuvien sijasta kotiin lähti arkku.

Kuvalaatikossa päällimmäisenä oli isäni sotilaspassi liitteineen, ikään kuin odottamassa. 1./JR11. Halila, Kuolemajärvi, Hatjalahti, Johannes, Uuras, Viipurinlahti, Säkkijärvi, jv.ryhm.joht. 6kk 20 päivää ja 1./JR26, 10./JR2, 9./JR45, Kuurmanpohja, Syvärin voimalaitos, Pirkinitsa, Kinkijeva, Sammatus, Aunuksenlinna, Vitele, Rajakontu, Salmi ja Lemetin lohko, jv.ryhm.joht., koul.au., tst.au., 3v 5kk 1 päivää. Miten tästä rengasmatkasta on ylipäänsä voinut selvitä hengissä? Hyvin monet eivät selvinneetkään.

Tietysti hyvällä johtamisella on ratkaiseva merkitys – ja sotataitojen hallinnalla. Hyvällä onnellakin on iso rooli. Kuvia katsellessani vakuutuin siitä, että isääni auttoivat poikkeuksellisen hyvä fyysinen kunto ja pedon vaistot. Hän kävi nuorena poikana koulunsa Pohjois-Karjalassa. Kouluun oli matkaa suorinta tietä metsän poikki seitsemän kilometriä. Aamu- ja iltahämärissä yksin korvessa taivaltaessa oli pakko oppia lukemaan luontoa tavalla, johon kaupunkien koviksilla ei ollut mahdollisuuksia. Pohjois-Karjala on ollut ja on edelleen suurpetoaluetta.

Kuvalaatikosta löysin myös vahvistuksen isäni kunnolle ja kertomukselle ”ihan tyydyttävästä” menestyksestä Salpausselän hiihtokisoissa: osanottokortit vuosien 1935 ja 1936 murtomaahiihtojen 17 ja 50 kilometreille. Vielä viisikymppisenä hän haastoi minut 50 metrin uinnissa, minä pinnalla ja hän pohjassa. Aina kaksi metriä ennen maalia hänellä ”loppui happi” ja minä räpiköin ohi sankarilliseen voittoon.

Mutta se henkinen kantti? Hän ei kertaakaan koskaan puhunut sotakavereistaan, eloonjääneistä tai rintamalle ammutuista. Ensin hän aina pyrki sivuuttamaan vaikeat aiheet huumorilla tyyliin: ”Minä aina sanoin pojille, että käsikranaatti pitää ottaa käteen sauma poispäin. Jos sauma on kämmeneen ja alkaa aikailla heittoa, niin repeää käsi”. Seuraava kysymys aiheutti pitkän ja monipolvisen esitelmän tahdonvapauden ongelmasta. Esityksen perusajatus oli, että jokainen sotamies on rintamalla omasta tahdostaan ja jo päätöstä tehdessään hän on ottanut huomioon asepalveluksen riskit. Kohtalo on sillä kuitattu.

Wolf harjoittelee – Valok. Markus Uomalan kokoelma

Pari kertaa isäni intoutui kertomaan hienosta sotakoirastaan Wolfista. Miten Wolf? – kysymys mykisti hänet täysin. Sen olin jo saanut selville isän kuoleman jälkeen, että Wolf kuoli Syvärillä. Sitä en tiedä, oliko Wolf isäni vastuulla rintamalla ja kuoliko koira isäni arviointivirheen seurauksena. Varmaa kuitenkin on, että Wolfin kuolemaa ei voinut kuitata tahdonvapauden ongelmalla. Karjalan korpien kasvatti ymmärsi hyvin, että eläimet eivät olleet vapaasta tahdostaan valinneet sijaansa rintamalla.

Kuvalaatikosta löysin neljä negatiivia Wolfista. Minä vein ne kehitettäväksi. Ymmärrän nyt hyvin isäni pohjattoman surun koirastaan.

Markus Uomala

TAMMISUNNUNTAIN 100-VUOTISMUISTOJUHLA

Vuonna 2018 yhdistyksemme ei järjestä omaa tammisunnuntain juhlaa vaan osallistumme valtakunnalliseen juhlaan Seinäjoella. Lähdemme yhdessä junalla iltapäivällä perjantaina 26.1.2018 ja palaamme sunnuntai-iltana 28.1.2018. Majoitumme Sokos Hotel Vaakunassa. Yhdistyksemme hoitaa junalippu-, ruokailu- ja hotelli-varaukset keskitetysti. Kuljetukset hotellista eri tapahtumapaikkoihin järjestetään busseilla. Juhlaan on mahdollista tulla myös omalla autolla – ja on myös mahdollista osallistua vain osaan tapahtumista. Alustava ohjelma ohessa.

SITOVA VARAUS ja MAKSU 4.1.2018 mennessä Nina Schleiferille, jolta saa tarkemmat maksuohjeet (puh. 040 500 6138 tai vapaussota.helsinki@gmail.com)

Perjantai 26.1.2018

- **VR** Helsinki-Seinäjoki **klo 14.27-17.17** (alustava aikataulu)
- Majoittuminen Sokos Hotel Vaakunaan (*Kauppatori 3*), 1hh 90 €/yö, 2hh 106 €/yö
- VHSPY:n yhteinen **illallinen hotellin ravintolan kabinetissa klo 18.30**

Lauantai 27.1.2018

- **Juhlaseminaari** *Svinhufvudin toiminta Suomen itsenäisyyden saavuttamisessa ja maamme ajautuminen sisäisen taistelun tielle 1918* Kampustalolla (*Kalevankatu 35*) **klo 11.30–14.30**. Aiheeseen johdattelevat alustavan tiedon mukaan professori Martti Häikiö, professori Kari Hokkanen, dosentti Eino Ketola ja FT Vesa Määttä, joka toimii seminaarin puheenjohtajana.
- **Lounas** (á 12,90 €) Seinäjoki Areenassa (*Kirkkokatu 23*) **klo 12.00-14.00**
- Laivaston soittokunnan ja Kaaderilaulajien **juhlakonsertti** Seinäjoki Areenassa (*Kirkkokatu 23*) **klo 16.00-18.00**, 30 min väliajalla mahdollisuus tarjoiluun

Sunnuntai 28.1.2018

- **Seppeleen lasku Ylistarossa** yöllä **klo 2.30** raiteilta suistetun junan kaatopaikalla (maksullinen kuljetus, maastossa kävellään n. 400 m, joten tapahtumaa ei suositella liikuntarajoitteisille)
- **Kunnianosoitukset** ja seppeleiden lasku Törnävän hautausmaalla *(Ruukintie 163)* **klo 9.00-9.45**
- **Juhlamessu** Lakeuden Risti *(Koulukatu 24)* **klo 10.00-11.30**
- **Kunnianosoitus** ja seppeleiden lasku Mannerheim patsaalla *(Mannerheiminpuisto, Koulukadun ja Kirkkokadun kulmauksessa)* **klo 11.45**
- **Lounas** (á 12,90 €) Seinäjoki Areenassa (*Kirkkokatu 23*) **klo 11.00–13.30**
- **Päiväjuhla** teemalla *Sorron alta vapaaksi demokratiaksi* Seinäjoki Areenassa *(Kirkkokatu 23)* **klo 14.00 -16.00**
- **VR** Seinäjoki-Helsinki **klo 17.53-20.33** (alustava aikataulu)

Tapahtuman ajantasainen tieto löytyy osoitteesta: http://www.vapaussotaeppy.fi/tammisunnuntai-100

Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry:n hallitus 2018

Puheenjohtaja Jyrki Uutela

s-posti: vapaussota.helsinki@gmail.com

Terttu Aho

s-posti: terttu.aho@pp1.inet.fi

Auni-Leila Eulenberger

s-posti: auni-leila.eulenberger@kolumbus.fi

Eija Grotenfelt

eija.grotenfelt@aitomaestro.fi

Ville-Veikko Kirvesmies

s-posti: kirvesmies.schmarden27@gmail.com

Markku Murros

s-posti: markku.murros@gmail.com

Juhani Pulkkinen

s-posti: pjpulkkinen@outlook.com

Sirkka Valkjärvi

s-posti: sirkka.valkjarvi@gmail.com

Ari Åberg

aritva@elisanet.fi

***

Lisäksi hallituksen kokouksessa puheoikeutta voivat käyttää

Kunniapuheenjohtaja Uolevi Langinmaa

s-posti: ubu@elisanet.fi

Varainhoitaja Nina Schleifer

s-posti: vapaussota.helsinki@gmail.com

Varainhoitaja tiedottaa

Yhdistyksen jäsenmaksun voi maksaa oheisella tilisiirtolomakkeella. Jäsenmaksun maksutilanteen voi tarkistaa lehden takakanteen tulostetusta osoitekentästä, johon on merkitty vuosiluku siltä vuodelta, jonka osalta maksu on maksettu. Jos merkintä on 1, 2 tai 3, on henkilö jäsenmaksuvelvollisuudesta vapaa. Uuden jäsenen kohdalla on merkintä – ja jäsenmaksu on suoritettava. Ylimääräiset kannatusjäsenmaksut ovat erittäin tervetulleita.

Saajan tilinumero Mottagarens kontonummer	IBAN FI45 1299 3000 0798 81	BIC
Saaja Mottagare	Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry.	JÄSENMAKSU VUODELTA 2018 Tarkista jäsenmaksun maksutilanne lehden takakannesta nimesi perästä. Vuosiluku ilmoittaa sen vuoden, jonka osalta maksu on maksettu. Jos merkintä on 1, 2 tai 3, ei maksua tarvitse suorittaa.
TILISIIRTO. GIRERING Maksajan nimi ja osoite Betalarens namn och adress		
Allekirjoitus Underskrift		Viitenumero Ref. nr 36003
Tililtä nro Från konto nr		Eräpäivä Förfallodag / Euro 30 €

TULEVAA OHJELMAA

To 30.11. Talvisodan alkamispäivän kunnianosoitus Mannerheimin patsaalla klo 9

Ke 6.12. Itsenäisyyspäivän kunnianosoitukset Hietaniemessä klo 10.30 ja Vanhankirkon puistossa klo 12.30
Seuraamme Hietaniemessä virallisia kunnianosoituksia Sankariristillä, ja sytytämme niiden jälkeen Suomi 100 –juhlavuoden kunniaksi kynttilän vapaussotureiden sankarihauta-alueella *(kortteli U22, itäreuna)* jokaiselle haudalle. Vanhankirkon puistossa osallistumme puolustusvoimien seppeleenlaskutilaisuuteen.

Ti 12.12. Suomen itsenäisyyden juhlalounas sekä luento Ostrobotniassa klo 12.30: Itsenäisyyssenaatin toimet tammikuusta toukokuuhun 1918
Aiheesta alustaa kunniajäsenemme professori Ohto Manninen. Ohjelmassa myös musiikkiesityksiä, lausuntaa ja yhteislaulua. Juhlalounaan hinta on 35 €. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838 tai s-posti sirkka.valkjarvi@gmail.com) viimeistään perjantaina 8.12.

Pe 19.1. Muistohetki Ostrobotnian Jääkärihuoneessa klo 12.30
Kokoonnumme muistelemaan vuoden 2017 aikana kuolleita yhdistyksemme jäseniä, ystäviämme. Muistohetken jälkeen syömme lounasta, jonka omakustannushinta on 30 €. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838 tai s-posti sirkka.valkjarvi@gmail.com) viimeistään tiistaina 16.1.

Pe 26.1.- Su 28.1. Tammisunnuntain 100-vuotismuistojuhla Seinäjoella
Ks. ohjelma sivulla 26 –ilmoittautuminen Nina Schleiferille 4.1.2018 mennessä (puh. 040 500 6138 tai s-posti vapaussota.helsinki@ gmail.com)

Su 28.1. Tammisunnuntain kunnianosoitus Hietaniemessä *(kortteli U22)* **klo 11.30 ja Vanhankirkon puistossa klo 12**

Ti 13.2. Lounasluento Ostrobotnian Chydenius-kabinetissa klo 12.30: Vapaussodan sotilaspuku
Kauppatieteiden tohtori Jukka I. Mattila kertoo suomalaisen sotilasorganisaation ja –vaatetuksen historiasta itsenäisen Suomen puolustusvoimien rakentumisen alkuhetkillä. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838 tai s-posti sirkka.valkjarvi @gmail.com) viimeistään perjantaina 9.2 .